

Edzanèk'e Asii Wedanàgeta eyits'ò Ehkw'i Nàowo

K'àowodeè Wegõndi Nek'õa

Translator: Mary Rose (Maro) Sundberg

Canada K'ezhì Hòezik'e eyits'ò
Edzanèk'e Asii Wedanàgeta gha Asii K'egezhò

CCA | CAC

K'àowodeè Wegondi Nek'òà

*Hohodi akwewhaà toò eyits'q dzeè wekwe hagòht'e. Shì wekwewhaà dii nèk'e weghq asii lq nàedà. Hanikò akò shì eyits'q shì elak'a shì gha edegeèdzà? Eyii hanu't'a toò eyits'q dzeè hoòl.*¹

Dqne lq Edzanèk'e nàgedè—Dqne Sòl eyits'q Dqne Sòl agt'e-le—hanikò Hòezik'e eyits'q Edzanèk'e asii wedanàgeta neèhò dqne edzanèk'e nàdè weghq edàgiwò, ayii giwq, ayii gigha wet'a?à eyits'q asii wedanàgeta kò gots'q dqne dagogehke-le. Eyit'á ìdaà nèk'e gots'q gik'è k'ehowoo, asii lq goxè ìadì agòjà “eyixè ìadì axot'ì-le eyits'q dqne edzanèk'e eyits'q Canada k'ezhì nàdè edàani asii wedanàgeta gixiidi. Dqne hazhò asii yidànageta wegondi degghà hagogedi xè dqne edàgiwò gogedi nìdè – dii dqne ka?a nahk'e Canada k'ezhì dqne asii wedanàgetadq gha asii k'ezhòdè xè eghàlagide xè dagogehke dè nezja (jì ts'q, “asii k'ezhòdè”) edàani asii dezhi eyits'q edàani segele ha k'e eghàlagide sii gogha yatii geh?q ha eyits'q wet'á ìda edàani goxè nezì hoò?q lii gha yatii geh?q ha.

Tatsò eyits'q Nqdi nàowo weghà dii wek'e eghàlahoda ha²—edzanèk'e dqne lq dii nàowo t'aget'ì —eyixè *Dii Nèk'e Hazhò Dqne Sòl Nàdè Gha Nàowodeè Hòl* (UNDRIP) eyits'q Canada k'ezhì dqne sòl gigha yatii ehkw'ì nèt's'ì?à (TRC), eyits'q eyii dqne dehkw'e sii dqne sòl nàowo nàtso giitq gedì (dedì whacho edets'q k'agede gha wexè) eyits'q asii hazhò edàatq wets'q k'agede sii wexè hazhò wets'q k'agede ha. Dii nìht'è wegondi hòl sii, dii dqne wek'e dehkw'e sii *kòta goòk'q* lani hayagìhtì eyits'q *ndè k'e eghàlats' idè lani*, dii hani gòet'ìì ka?a ndè k'e eghàlaginda eyits'q dedì sii edàgiwò ginàowo wek'egezho neèt'á dedì zq dii hani nàowo nàgchtsì xè edàagòt'e gik'èzhq.

1 Dii nìht'è hot'ì hòl sii dii dqne yìtt'è sii gots'q he?e diit'á ets'ìtt'è “Edàani Dzeè eyits'q Toò Hoòl” edàani goxè asii gohlì ajà wegondi hot'e: *Edàani Hotenda Gìgondi gohlì ajà* (Qitsualik-Tinsley & Qitsualik-Tinsley, 2015). Dii nìht'è edàani àtt'è sii wet'á ìnèè edàani dqne giinda wegondi hot'e xè asii hazhò goxè hoti tani lani ets'ènda nàowo nàetá xè wet'á hazhò goxè ho?q wek'èjò.

2 Tatsò t'a Hotenda ginàowo k'è nìdè dedì t'a wegondi lq gohlì, hanikò Edzanèk'e gots'q Dqne Sòl nett'ògòò ahjone efexèt'e nàowo gits'q. Yukon dii asii tani ts'q k'agede lani hott'e, akihò, Tatsò eyits'q Nqdi edàani fèot'ìì giìlì lani eyits'q edàani hazhò fèot'ìì ts'ìlì lani hot'e. Wegondi gohlì sii elak'a fende hàdii, eyits'q elak'a Tatsò eyits'q Nqdi fèdè hàdii wet'á fè giìlì eyixè wet'á sii giimqò gixè edàagòht'e gik'èzhq.

Asii Wedanàts'eta Ehw'ì Nàowo K'è

*Eyit'à dîi hanî hagojà, chîa eyits'q asii wech'ànhòejî elak'a elech'à k'ehogèra.
Asii wets'q hanets'ra xè yatîi wet'ats'et'î hazhò nde niîi lanî elèxè elet'a elèxè
atl'ò xè niîi.*

Dii dõne dekw'e sii edàani Edzanèk'e dîi hanî la wek'e eghàlahoda nîdè eyixè edzanèk'e zò gha hòlî xè wèxè eghàlagide xè hotî nezî etîe ha gîts'q k'agede ha.³ Dedî ajîwò t'à edàani eghàlagide xè k'ehogèra sii, dõne akq eghàlagide xè dõne wetat'e sii (dõne hazhò ts'q) Edzanèk'e asii wedanàgeta, hotî ts'ehwîî weghàlada ha —dîi hanî, ekw'ì nàowo eyits'q dõnenàetà nàowo k'è. Ehw'ì asii wedanàts'eta ts'edî t'à UNDRIP eyits'q TRC edàani nõde ts'q nîht'è gechtsî t'à dîi hanî weghàlaedà gedî t'à yatîi negîq'q îlè sii wenàxòedè t'à gîghàlada ha. Ehw'ì k'è asiwedanàts'eta ha dè, încè edàani kwet'îî hazhò dõne sòî kwet'îî k'è egenda ha gogehdzà îlè sii eyîi nàowo k'è eyits'q wek'è ets'enda ha gogîwhòq t'à, eyixè dîi dzèqè gots'q Canada k'èzhi hanî goxè hòzq. Edàani încè dõne hazhò ehkw'ì gîts'q eghàlahoda eyits'q hazhò èfets'ats'edî t'à ets'enda îlè, eyits'q dîi hanî la wek'e eghàlahoda nîdè gîts'ahdî, akwèlò wèxè hòewî eyits'q nõdè ts'q gondî wèxàgeta sii gîts'ahdî, naxîts'q la lanî, asii fadaàwha lanî eyits'q dõne fets'îwq nàowo k'è sii. Dîi weghò gots'ede nîdè edàani dõne sòî eyits'q kwet'îî nàowo hazhò èlèxè nàowo gîitq t'à èlèt'axogehà k'è eghàlagide ha.

Asii hazhò elèxè whela eyits'q hanî t'a asii fadî ats'eh'q

Tatsò ejî: “Dzèqè-dzèqè-dzèqè! Dzèqè-anele! Dzèqè-dzèqè-dzèqè!”

Dèwòq èlèxè axot'î dè eyits'q hazhò Hòezîk'e eyits'q Edzanèk'e èlèxè hotî eghàlats'eda xè ehkw'ì èlèxè eghàlats'eda nîdè asii fadî ats'ele ha. Dîi la asii dî wegogîhòq wet'à Hòezîk'e eyits'q Edzanèk'e hazhò gîxè ha, èlèxè eghàlahoda ha eyits'q asii îtè sii wet'a?à sii, ehkw'ì èlèxèts'q eghàlahoda—eyîi nàowo wet'à ayîi weghàlats'ida ts'îwq sii hots'èchtsî ha dile (Nîht'è 1). Akwèlò, dîi dõne la k'e eghàlagide sii dîi hagîwq, Canada k'èzhi dîi hanî la ehkw'ì nàowo k'è eyits'q dõne sòî nàowo k'è edeghàlats'eda ha wets'q hanets'ra. Nàke t'à, asii hazhò eyits'q hotî nezî weghàlada ha dè edàani dõne nàowo nàgèchtsî xè wet'aget'î gîgha sii wet'a?à hot'e eyits'q gîgondî nàgèchtsî dè dõne sòî gînàowo hòt'e xè eyîi nàowo k'è egenda hòt'e. Tai t'à, Canada k'èzhi Hòezîk'e eyits'q Edzanèk'e nàowo wedanàgeta nîdè edàani adle ha eyits'q wegõndî edàawhit'î nàtsî ha eyixè gîgondî nàtsî sii gîgha ts'atà whela ha. Eyits'q, nõdè ts'q, asii wedanàgeta sii wegõndî dõne ch'aà asii nàgehîa-le xè ayîi la wek'e eghàlagide ha sii degà weghàlagèda ha eyits'q èlak'a asii t'à èfets'agedî ha. Dîi asii dî ka?à sii, Canada k'èzhi Hòezîk'e eyits'q Edzanèk'e ts'q asii wedanàgeta k'è weghàlagèda nîdè hotî ehkw'ì eyits'q dõne nàowo nàgîhtà dè ehkw'ì ha nè; hanîkò, dîi hanî gondî nàgèchtsî xè wedanàgeta la wek'e eghàlagide nîdè hotî nezî weghò nànègide xè hotî gîghàlada è ehkw'ì nàowo k'è eghàlagèda xè dq îtè ka?à k'edagecèdia-le.

3 ArcticNet, dõne 40 wòq goxè eghàlagide sii CCA dagogîhke t'à ahîsî dõne asîk'ègezòedè gehkw'e sii dîi hanî dagogehke dè nezîa gedî: Dîi nàowo edàawhit'î ts'îitq sii weghà eyixè asii edàatîq wek'ets'ezhò sii, dîi hazhò weghàts'eda nîdè ayîi wet'à asii hòhlè xè èlèxè eghàlats'ide, wet'à hotî etîe ha, eyits'q hazhò nè gha Canada k'èzhi Hòezîk'e eyits'q Edzanèk'e gha sii ndè wegõndî nàts'èchtsî t'à denahk'e nezî hòhlè ha dile niî?

Dqne dii la k'e eghàlagide sii, dii hagedi, dii nàowo hazhò ìadl adle ha dè clek'ets'ele zò t'à ha eyits'ò nàowo hazhò wets'adats'edi zò t'à ha gedi, eyixè dqsniyàetidò nàowo k'è, dqne nàowo wedè hohlè ch'à, gigha ts'atà whela ha eyits'ò dqne gits'ò ehkw'ì eghàlats'eda ha. Dii dqne dehk'w'e sii dii hagedi asii nàke wet'à sii hoti nezl weghàlada ha dè ehkw'ì nàowo nàetà ha eyits'ò dii nàowo weghà dò ìè zò wek'edats'èdia-le (Wegah't'ì 1). Akwèlò asii ìadl ats'ele ha dè, edàani ìdàànek'è *gogha nàowo gehtsì sù* ìdòò edzanèk'è ts'ò dedl whacho edegha nàowo gehtsì ats'ele ha. Edzanèk'è gots'ò k'òode gidè nìdè, asii wedanàts'eta haà-le hòni, asii sii ìadl adle haà-le hòni, akì ha ìè hòni. Hanikò, dii nàowo ìadl adle ha dè dqne, sqòmba nàowo eyits'ò *asideè hohlè* ha dè asii hazhò degà nìt'ì zò t'a ha—eyixè—Hòczik'è eyits'ò Edzanèk'è asii awedanàgeta wegòndi nàgehtsì sii goxè edàagòht'è ghà gots'adi ha g'iwò. Dii nàowo wek'ets'èzò ghà, asideè hohlè nàowo weghò gots'ende nìdè kwet'ì kòta nàdè sii dqne sqh kòta nàdè ayii ehkw'ì nèè t'à dqnelets'iwò nàowo sii wexòedi ha eyii xè dqne sqh kòta nàde ayii g'iwò eyits'ò dedl dqne g'ìl nàowo giitò nèèt'à eyii nàowo nàeta ha.

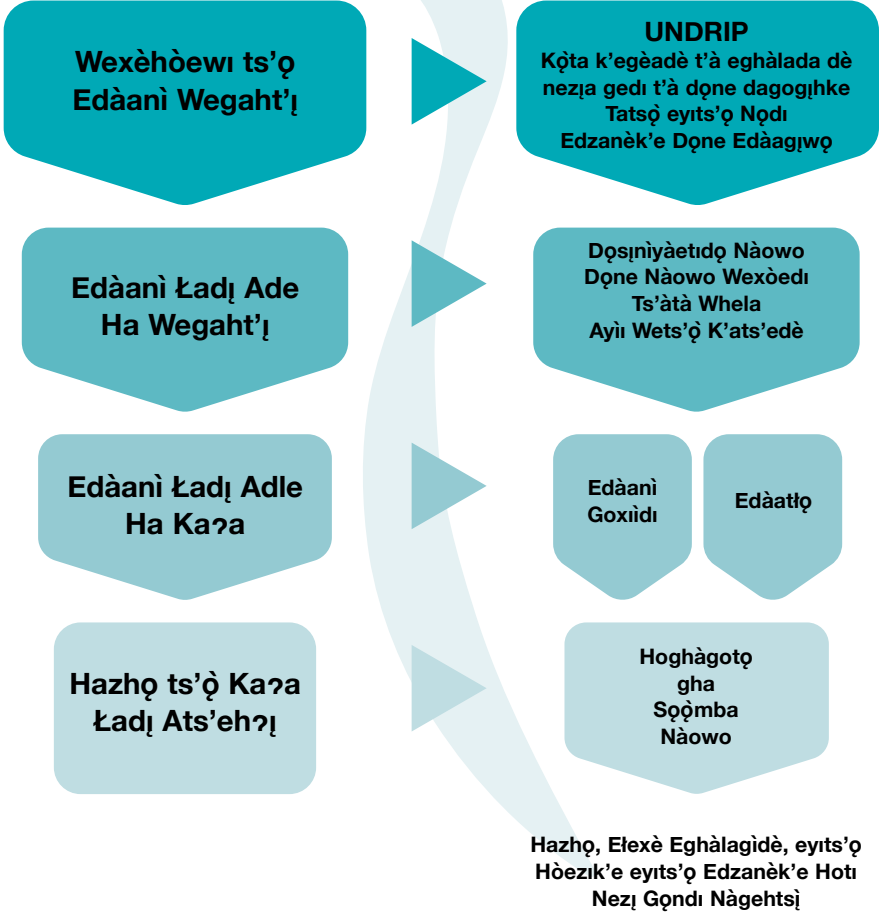
Asii t'à ìadl adets'ele ha dè eyii nàowo weghò hayats'ih'tì ìè edàani asii nechà ts'èhtsì, hani-le dè k'ahdzaà t'à kò ts'ih'ta nèè, kòta kò nàts'ih't'a ha dè. K'ahdzaà wedè nìdè, kò diit'aa-le. Hanikò, k'ahdzaà whacho dè wet'a'aa-le. Kò ts'ih'ta dè wesèts'iidi eyits'ò wemqò sii hazhò wexòedi.

Hoti Nezì Kò Nàts'ih'ta—Sqòmba

Sì sù shèhtì segha nezì, wek'ìzhòni. Eyits'ò jò asii mòhdaà ìadl t'à nàit'ì, yazèa toò ts'ì'ò. Eyit'à, ahsì yazèa.... weghò gots'endi nèewò nii?

Sqòmba sii wet'a'aa, eyii t'a akwèlò sets'eh'ì t'à ayii hazhò wedanàts'eta ha sii clek'è nìt'ì. Amii sqòmba neghò neyele ghà, ayii seè sii wet'a'aa dii t'à akwèlò wegòndi nàgehtsì ha ayii edàwhit'ì sii eyits'ò ayii gòndi edàawhit'ì nàgehtsì ha g'iwò. Hanikò, Canada k'èzhì sqòmba edàat'ò t'à dqne ts'adi sii, dqne tai ka'aa xè eghàlagide t'à eyixè (ayii t'a sii wet'a'aa) kwet'ì nàowo sii ghà eghàlahoda ha. Dò dii la k'e dehk'w'e sii, dedl Hòczik'è eyits'ò Edzanèk'è asii wedanàgeta nàowo k'è eghàlagide sii amii seè dii nàowo ghàda ha, dqne dii hani la k'è eghàlagidedò edàani dii wegòndi wet'à clets'agedi ha, eyits'ò amii sii sqòmba t'à gots'adi sii, la nàke wek'è eghàlagidech'è sii wexòedi ha eyits'ò dqne edzanèk'è nàdè ts'ò ehkw'ì eghàalageda ha. Dii sqòmba edàani whela ghà, amii dò hazhò wexè ha sii dedl t'a akwèlò gehkw'è agele ha eyits'ò dqne hoti nàgetso t'à clets'agedi ha. Hanikò, dqne sqh k'agede yàg'ìl sii dedl t'a dii gòndi nàgehtsì ts'ò k'agede ha sii wet'a'aa. Sqòmba edàani àat'ò eyits'ò dqne sqh asii wedanàgeta ts'òk'agede ha. Dii hani weghàlada nìdè wet'à ayii gigha wet'a'aa akwèlò negile ha, wet'à dii dqne la k'è gehkw'è sii, dii Canada k'èzhì Hòczik'è eyits'ò Edzanèk'è asii wedanàgeta dò yàg'ìl sii wet'à hoti nezì clexè eghàlagide ade ha.

Edàani Wegah'tì Ha Hóni

Nìht'è 1 Edàani Weg'ondi Nìht'è Hohlè

Dii nàowo hòlì sii UNDRIP eyits'ò TRC ayìi la wek'e eghàlagìnda sii weghà edegha nàdats'ehdè ha – edzanèk'e edàani Tatsò eyits'ò N'odi edeèda sii weghà eghàlagèda ha – weghò nìht'è hohlè dè asii dì kaʔa k'è gìghàlada ha (dòsìniyàetìdò nàowo, d'one nàowo, asii esawòdech'à nàowo, d'ò gìgha èkw'ì eghàlats'eda eyits'ò gìgha ts'atà gondi whela ha) dìi hani weghàlagèda ha (d'ò gha nàdats'ehdè eyits'ò ayìi gìwò) Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e asii wedanàgeta k'e eghàlagide sii asii dì kaʔa k'è nàgìhtà sii: s'òqmba, asii nechà hohlè, weg'ondi nàtsì eyits'ò nìht'èk'ò. Dii hani eghàlada ghà weghò nìht'è gehtsì ha eyits'ò dìi hani hazhò, elexè eghàlahoda eyits'ò Canada k'èzhi Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e asii wedanàgeta weg'ondi nàgehtsì hoti nezì weghàlada ha.

Eyixè, dii Hòezik'e eyits'q Edzanèk'e asii wedanàgeta gha sqòmba deè'ò whela wet'à asii loqòq wek'e eghàlageda ade ha eyixè Canada dii hani la k'e eghàlada xè hazhò neè sii eghàlada ade ha. Dii hani sqòmba deè'ò gohî dè wet'à Hòezik'e eyits'q Edzanèk'e goxè edàagòht'e ghà hani t'a gits'adi ha nezî ade ha. Dii hani ìadî adla dè wet'à deè'ò nezî eghàlagide ha eyits'q hoti nezî efets'agedi ha eyits'q edàani dणे sqòmba geèkè sii wîîdî ade ha; edàani sqòmba t'ageèt'î ha sii gits'ò k'agede ha; eyits'q hoghàgetò ha sii ìdaà whagots'ò sqòmba whacho whela xè git'at'î ha eyits'q asii wet'à netîq ade ha dõ hoghàgetò ha, asii wedanàgeta t'ahsi ts'q sqòmba ade ha eyixè asii wexòedi nàowo sii gha. Edzanèk'e kòta sii hoòt'ò nègeetsî haàle eyits'q edàani asii wedanàgeta wegòndî nezî nàgechtsî ha. Eyixè sii, ehkw'î ha dè eyits'q sqòmba edàatîq wekewi sii dõch'à nàts'eh'î haà-le eyit'à edàani sqòmba t'à eghàlagide dणे gik'èzhò ha. Kòta edàani asii wexòegîhdî nezî ade ha eyits'q kòta wegòndî nàgechtsî sii wexòedi ha (efak'a wegòndî nàgechtsî ts'qhk'e eyits'q sqòmba edàatîq k'ewî sii) wet'à Hòezik'e eyits'q Edzanèk'e kòta edàani sqòmba hohîè gik'èzhò ha eyits'q edàani dणे soî gixîidî wek'ejò ha eyits'q kwet'îî sii.

Adî dणे fàà niidè—Asii nechà hohîè

Tatsò hadî, "Asii mòhdaà nezî ahle ha jò whîhda."

Asii wedanàts'eta ha adî fàà niits'idè sii, eyits'q amî seè dii hani efexè nets'idè ha gots'agedi sii, wet'à hoti nezî efexè segots'ele ha sii t'à ehkw'î nàowo t'à eghàlageda. Asii mòhdaà degghà wenàxodi-le lani hoti nezî weghàlats'eda xè ehkw'î nàowo k'è wenàxodi-le lani, eyixè kòta dणे gha degghà kò gohî-ke xè satsò wet'à efets'ò gots'ede sii t'à degghà ette-le.

Canada k'ezhi dii la Hòezik'e eyits'q Edzanèk'e asii nechà hohîè wedanàgeta nàowo efexè wek'e eghàlageda niidè degghà eyits'q dõsqmîyactîdò nàowo k'è wek'e eghàlagide ade ha. Dii gha, dणे mòhdaà efek'èa gîwò-le dè wet'à edàani asii wedanàgeta la degghà Edzanèk'e gots'q dणे ayîi gîgha akwelò wet'arà sii weghàlageda haà dii. Dii efek'èa gîwò-le nàowo ts'qhk'e sii wet'à ayîi weghàlats'eda ha ts'îwò îè sii dणे ayîi k'e eghàlada sii eyits'q dणे hazò efexè eghàlahòeda gîwò, dणे edàani eghàlagide sii gixòedi ha eyits'q wet'à dणे nàowo ka'ra ts'qhk'e ayîi wet'àhots'îh'alîi sii wegòt'aa. Hanikò, hazhò asii wedanàts'eta kò Edzanèk'e whela sii, dणे soî gits'ò k'àodeè niè t'à ayîi la edàawhit'î wek'e eghàlahoda ha gedi t'à gits'q hòelî-le.

Dii dणे la k'e gehkw'e sii, dõ edzanèk'e nàdè, dणे soî la k'e gehkw'e git'òò hoti nezî gogha yatîi geh'ò t'à, gots'adageèdî ghà eyits'q dõ soî ayîi gîgha wet'arà t'à wedanàgeta; hanikò, weggha degghà sqòmba whela zò t'à la degghà hohîè ha. Edzanèk'e niht'èkòdèè sii wexè nàetà, wet'à hoti nezî dii la k'e gehkw'e eyits'q wek'e sqòmba negèle t'à la ts'ò hanegî'ra, hazhò efexè eghàlahoda, hazhò efexèt'e eghàlahoda eyits'q Canada k'ezhi dणे Hòezik'e eyits'q Edzanèk'e ehkw'î nàowo k'è sii eghàlageda ha. Dõ edzanèk'e ts'q ìdaà ts'ò niht'èkòdèè agèt'î deè'ò gits'adi ha eyits'q deè'ò nezî efexè eghàlagide ha eyits'q dõ ìdaà nèk'e gots'q (ìdaà eyits'q ìadî neè ts'q dõ) dedî la akwelò wexè hogîhde ha, ìdaà whagots'ò gik'e eghàlada eyits'q dõ kòta nàdè eyits'q edzanèk'e gots'q dõ soî goxè gogede xè goxè eghàlagide ha.

Asii ìè dii dōne la k'e gehkw'e gighò hayagìti sii t'a edàani asii wedanàgeta ageh?ì xè edàani wedanàgeta eyits'ò ayii la wets'ò he?e gedi, ayit'a dōne sòh ts'ìlì nàowo nàgìhta-le. Eyixè, dii ayii ehkw'ì nàowo weghògeèda ha gehkw'e eyits'ò la gha nìht'è wet'à eghàlats'eda ts'ò he?e gedi dè Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e asii wedanàgeta hoti nezi efexè whela-le dè eyits'ò sii dezhi lani dè, asii naàkè ts'ò weghàlada dè eyits'ò edàani wegots'ih?a ha dii dè, dōne edzanèk'e nàdè t'ahsi gigha wìdia-le hōni. Asii ehkw'ì weghàlageda ha ìadì adle eyits'ò dōne sòh gigha asii wedanàgeta k'e eghàlagide sii wet'à dōne gìlì gha nàdagetso ha eyits'ò dōne nàowo k'è sii weghàgeda ha. Asii ìqògqò ts'ò adageèdia eyits'ò dō ìqògqò sii hoghàgetò ha eyits'ò dōne asii wedanàgetadò gìlì sii asii hazhò weghògeèda ha eyits'ò dōne sòh yàgìlì sii dagogehke t'à dii la wek'e eghàlagide ha.

Asii ìq hoòlì eyits'ò Edzanèk'e asii wedanàgeta ts'ò adageèdi-le lani. Akihò, kòta asii nechà hohè kò lani, asii k'ezhòdeè gigha kò eghàlagide, wet'à efets'ò gots'ede, tìlì eyits'ò ts'et'aà ka?a, eyits'ò gokwòta eyixè gonni t'à eyats'ìlì gha gots'adi-dōne edzanèk'e nàdè degghà wets'adi-le. Dii hanì asii nechà hohè ts'òk'e deè?ò nezi adlà nìdè wet'à dōne sòh edzanèk'e nàdè sii nezi edegha nàdahots'ehde ha, wet'à sii hoti nezi efexè eghàlats'ide ade ha, eyits'ò edzanèk'e dōne hazhò goneè asii wedanàgeta deè?ò nàtso agele xè dō ìq assii ìq k'ezhò ade ha.

Nàowo wet'à efets'òts'edi –Gòndi

Kwe wet'a asii lekò nàgeh?ì ìè. Hanikò, dii nèk'e k'ak'ò while, Nògeè hàyehtsq hadiì. Ts'ò t'a [gits'ò] lani whela, Nògeè hazhò yìhchì.

Dii hanì la k'e eghàlahoda nìdè ehkw'ì nàowo ha dè dōne sòh gìgòndi nàtsì sii gits'ò k'agedè xè gits'ò ha nàetà. Edàani dōne nàowo gìgòndi wek'exòedi xè wexòedi ha weghàlageda hanikò, dii la wek'edageèdi-le eyits'ò dōne degghà hoghàgetò t'à dedì edets'ò k'agedè gha nezi negidèa. Dōne sòh gigha asii ìè sii wet'a?à t'à wexè whela, eyii t'a giwhàcdqò goht'ò gighò negiìwà ìè sii gits'anagele ha sii wet'a?à, eyii dōne la k'e gehkw'e sii hagiwò, eyii nàowo weghàlageda ha gìwò eyits'ò dōne sòh nàowo nàegìita xè dōne gogìhwhò ha. Eyixè sii, edàani nàowo t'òts'et'ì ha eyits'ò ahsì wet'àhòets'chwhì ha hōni eyits'ò wegòndi hazhò wet'òts'et'ì ha nii eyits'ò amii dii la gits'ò k'òowo ha, dōne nàowo sii ìadì nàowo t'à weghàlada ha, achì gighò nichich'à xè esawòdech'à gha sii wexòedi ha. Dii hanì nàowo wet'à dōne edàani eghàlagide gixòedi ha eyits'ò gìgòndi whela ghàgeda ha dile. Eyixè, gòndi edàatìq whela sii edàani efeghàgele t'à gìt'at'ì ha eyits'ò eyii nàowo weghà eghàlats'eda gohì sii edàani federal government dii Canada k'ezhi gha Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e dōne k'òodeè gìlì gha deè?ò nezi hoghàgogchtò t'à nezi agele ha.

Dii gòndi gıwò nıdè gıgha ts'atà whela ha eyits'ò dõnech'à asii nàgeh'ja-le gha wet'a'arà hani nıdè wet'à asii wedanàgeta gha wet'a'arà. Dõne sòhı gıgõndi gıts'ò neè xè gıts'ò k'àodeè eyits'ò gıgõndi nàgechtsı sii feghàgele ha xè gıghàda ha dile ha sii k'è segele ha, eyixè sii dõne yatı k'è sii etaatia. Eyixè sii, ats'ò elexè gogede t'à ayii wek'e eghàlagide weghò halegeèdi t'à edàani denahk'e nezi wek'e eghàlada ha gedı t'à hani eghàlada ha. Hanikò, dii dõne la k'e gehkw'e sii hagedı, dõne t'ala dii gõndi gıghàda ha dile neèhò, ıfa wexòedi ha neè. Amı seè dii gõndi ts'ò k'àodeè sii edàani dõne sòhı gıts'ò ehkw'ı eghàlats'eda ha sii ıfa ıajı ha, eyıt'à t'aani gıgõndi ts'ò k'agede ha sii hani ha eyixè asii hazhò deghà wexòedi ha. Dii hani gha nıhtf'èkò eghàlagide sii, edàani satsò wet'à ets'eètf'è wet'ahòt'ı eyits'ò hazhò elexè eghàlahoda t'à Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e ts'ò dõne gıgõndi t'aget'ı seèdle ha; hanikò, dii dõne asii wedanàgeta la k'e eghàlagide sii, dedı edàani elexè eghàlagide nezi agelea eyits'ò edàani dõne gıt'at'ı nàowo hohlè ha.

K'ak'õdiik'ò k'eyeè'arà—Hoghàgetò

Yatı whe'arò. Asii wet'a'arà-le weghò nànets'idè. Asii ts'ıwò. Asii weghò nàts'ete. Dii wet'à goneè ladı ade ha dile.

Canada k'ezhi dõ hazhò Kwet'ı gıı gha nàxòegehdè, dõxàkò sii t'à dõnegèadzà, eyıt'à dõne edzanèk'e nàdè deghà nıhtf'èkò hoghàgeèto-le. Edàani chekaà nechàleà nıhtf'èkò hoghàgeèto ladı ade zò t'à edàani dõne hoghàgetò sii gets'ehdzà zò t'à ha. Dii dõne la k'e gehkw'e sii dii hagıwò, chekoa edàani hoghàgetò sii nezi wexòedi t'à ahsı chekoa deghà hazhò ts'ò haghàgeto nii gha gıxòehdı zò t'à seèdle ha gedı. Dii hani àdlà dè nezıa, dõne sòhı t'à chekoa hoghàgegehtò dè hani nıdè edzanèk'e ts'ò dõ gınàowo sii deghà chekoa hoghàgetò ha eyıt'à sii nıhtf'è ıwhà wet'à ıda geèdecha. Nıhtf'èkòdeè ts'ò aget'ı nıdè, kòta gots'ò dõne edàani dõne hoghàgetò nıdè deè'arò wet'à dõne ıqògqò nıhtf'èkò neget'e ha, wets'adats'èdia, nıhtf'èkò dõ t'alasii akò at'ı ha dile eyixè dõne nàowo gıitò t'à hoghàgeèto ha.

Dii dõne la k'e gehkw'e sii, ahsı dõne hotı nezi nıhtf'èkò hoghàgetò nii gedı t'à ıdaanèk'e eyits'ò eyileh neèk'e ts'ò eyits'ò dõne asii wedanàgeta sii edàani dõne hoghàgetò gık'ahtò. Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e asii wedanàgeta wexèhòewı kwe, dõne hazhò asii wedanàgeta la wexèhòegıhde kwe edàani dõne Hòezik'e eyits'ò edzanèk'e nàdè gınàowo gıxè edàani hò'arò hazhò weghò hoghàdegetò dè nezıa eyits'ò amı seè dii la ts'òhk'e dõne dagogehke ha sii t'à gıxıidi ha hõni eyits'ò sii hòt'ò gıxıidia-le hõni wexogıhdi dè nezıa.

Kò Wexòets'ihdi

Dii nèk'e ats'q kò diik'q ajà. Nogeè ayii ts'q k'àowo ìlè sii while ajà, hanikò. K'ak'q neètsi dè, eyits'q Tatsò sii k'èxòe?a laa'ti, Dii nèk'e achì togot'ò ts'q anà'ti. Achì xok'e agò'ti. Eyitf'axqò toòwha agò'ti.

Dii nàowo t'á edàani sqòmba t'á gots'adi, asii nechà hohtè, edàani gòndi nàtsi eyits'q edàani d'one Hòezik'e eyits'q Edzanèk'e (dii d'one la k'e gehkw'e sii ayii edàat'ò ts'q k'agedè n'htf'è gehtsi sii wek'ata) hoghàgetò sii ìadi ajà dè k'òta sii wet'á iw'ha idagecèdè ha. K'ak'q diit'ha dè, edàani weghàlada ha sii ìadi ats'ele haadi-ats'q wexòedi ha eyits'q ats'q weghàlats'eda ha. Eyii lani, asii ehkw'ì eyits'q d'one hazhò efexèt'e gits'q eghàlats'eda nàowo k'è d'q hazhò Hòezik'e eyits'q Edzanèk'e ts'q asii hazhò nezì hòewi ha. D'q fets'iw'q, asii ìadanats'ele, eyits'q asii la wets'q k'ats'edè sii wet'a?à hòt'e eyits'q n'htf'èk'òdè d'one eghàlacedè xè d'one wet'at'e sii gha wet'a?à; eyit'á asii wedanàgeta nàowo sii la hazhò deg'ha nezì wek'e eghàlagide àt'ì xè asii wedanàgeta gòndi nezì nàgehtsi.

Dii d'one la k'e gehkw'e sii dihag'iw'q, d'one hazhò gixè ha dè eyits'q hazhò efexè eghàlahoda ha dè d'one Hòezik'e eyits'q Edzanèk'e wiidi n'ile, asii gonàd'q whela wet'á idaa ts'edè hadii hani. Hanikò, d'one dii la k'e gehkw'e sii dedì dihag'iw'q d'one g'igha asii ìadi adle ha dè nàowo nàtso xè akwèf'q wet'a?à ts'edi t'á whe?ò adle z'q t'á ha eyixè d'one Edzanèk'e achì dii hani nàowo t'á dag'iw'ga haà-le ts'iw'q. D'one eyits'q d'one n'htf'èk'òdè eghàlagide k'ò xòeg'ihdi n'ide eyits'q inèdè whagots'q hani gixè hò?ò dè sii, goxì gotat'e d'os'iniyàets'chtì nàowo weghò edàats'iw'q wet'a?à, d'one nàowo sii wexòedi ha, gog'ha sii ts'atà whela ha, eyits'q wek'e deg'ha eghàlats'eda ha. K'òta k'ò diik'q, tanì whe?ò lani, asii wedanàts'eta z'q gha n'ile-asii gha gok'èj'q gha hòt'e eyits'q akwèf'q dii k'ò diik'q goxè ha.

Ayì Wets'ò K'ats'edè Nìht'è

Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e gha d'ò fad'ì eghàlaedè xè asii hazh'ò wexè whela, hazh'ò efexè eghàlagide, eyits'ò hoti nezi g'òndi nàgehts'ì.

D'ò hazh'ò wexè

- Hazh'ò efexè'te, ìdàawhagots'ò d'òne Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e d'ii asii wedanàgeta g'òndi nàgehts'ì g'it'at'ì xè wet'ahogeh'za ha.
- Hats'edi eyits'ò d'òne fets'ìw'ò nàowo k'è d'òne ginàowo nàts'ìhta ha eyits'ò edzanèk'e k'òodeè yàg'ì s'ii d'ii hazh'ò g'ìx'òehd'ì xè weseg'ìdia.
- Hats'edi eyits'ò fad'ì k'è nìht'èk'ò hoghàget'ò g'its'òdats'eèdia, eyixè ndè k'è hoghàget'ò eyits'ò g'ixè gots'ende g'ha s'ii hoghàget'ò ha.

Federal eyits'ò/hani-le dè Edzanèk'e/ìdàeneè Government

- Edàani k'òta ts'ò g'òndi nàts'ehts'ì wenàowo weghà eghàlats'eda wex'òedi eyixè deg'ha dagets'ehke, efexè eghàlageda ha, eyits'ò d'òne s'òt'ì t'a g'it'ax'òeh'za ha.
- Edàani asii wegh'ògeèda wek'e gogede ha eyits'ò edàani wek'e eghàlageda ha s'ii wegh'ò d'òne s'òt'ì edàag'ìw'ò hagogedi xè ad'ì s'ii eghàlagide k'ò s'ii.
- D'òne s'òt'ì ayì edàatt'ò g'ìw'ò g'ha d'ii hani la ts'òdageèdia, d'òne la k'è neled'ò, s'òq'òmba nàowo eyits'ò asii nechà hoh'ìtè hazh'ò d'òne s'òt'ì dagogehke ha.
- D'òne s'òt'ì d'ii la k'è eghàlagide ats'ò gots'òdageèdi ha eyits'ò d'òne d'ii hani la k'è eghàlagide s'ii gogha yat'ì geh'ò ha, gots'òdagedi ha eyits'ò asii wedanàgeta la s'ii ts'ò gots'òdageèdi ha.
- D'òne hazh'ò g'ixè nàeta ha edàani d'òne k'òta nàdè, d'òne nàowo, eyits'ò hoti ets'enda nàowo ts'òhk'e hazh'ò d'òne Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e nàdè dagogehke nàowo g'ìgha wet'azà.
- Edzanèk'e sats'ò wet'à efexèts'ò ets'eètt'è deè'ò nezi adle ha eyits'ò asii k'òta k'ezheè nàowo d'ii hani hazh'ò wet'à g'òndi nàts'ì g'ha wet'azà h'òt'e.
- Ayì gots'ò neè g'ha d'òs'ìnyàet'ìd'ò nàowo goht'ì s'ii wek'e eghàlahoda ha eyits'ò asii gogha ts'òt'at'ì whela nàowo eyits'ò asii wet'ahòts'eh'za ha d'òne s'òt'ì g'ixè nàowo ts'ìit'ò.
- Gowhàed'ò goht'ò gots'ò anagele, asii ìtè wet'azà wet'à d'òne s'òt'ì ts'ì s'ii nàowodeè ts'ìit'ò s'ii wek'e'ò adle ha.
- Asii wedanàgeta nìht'è whela s'ii wet'à efèghàts'è eyits'ò Edzanèk'e asii wedanàts'èta k'ò ts'òdats'èdia eyixè senàts'èle ha xè d'òs'ìnyàet'ì nàowo s'ii wex'òedi ha.
- D'òne s'òt'ì nìht'èk'ò ts'ò k'agedè g'its'òdats'èdia eyixè d'òne nàowo g'ha d'òne hoghàgogeh'ò g'ixè ha.
- D'òne s'òt'ì hoghàget'ò dè chekoa nechàlèa, nìht'è hon'òdàots'ò-nàke, nìht'èk'òdeè hazh'ò ts'ò deè'ò nezi hoghàget'ò ha.
- Edzanèk'e asii wedanàts'èta xè asii fad'ì at'ì ts'ò eyixè d'òne s'òt'ì g'ìk'òta eyits'ò d'òne fàq'è efexè eghàlaedè.

S'òq'òmba t'à gots'òdi

- Edzanèk'e s'òq'òmba wet'à eghàlats'eda t'aani wet'ats'et'ì ha gots'ò hòel'ì ahte, wet'à gogha hò'ò ha eyits'ò wet'à hoti nex'ì efexè eghàlats'èdia ha.
- Am'ì seè d'ii hani la asii wedanàgeta nàowo k'è eghàlada ha d'ile deè'ò d'òne f'òq'òq'ò nàg'ìta ha, k'òta f'òq'òq'ò s'ii nàet'à ha eyixè d'òne s'òt'ì t'a d'ii hani k'è gehkw'e xè d'òne nàowo weseg'ìdi ha.
- D'òne s'òt'ì k'òta nàde edàani g'ìk'òta g'òndi nàgehts'ì ha g'its'ò k'agede ha eyits'ò edàani d'ii s'òq'òmba wet'à eghàlagide ha s'ii wek'e hayageht'ì ha, g'ineè k'è ag'òht'e neèt'à edàani g'ineè k'è eghàlagide wegh'ò asagedi ha.

Edzanèk'e Asii Wedanàgeta eyits'ò Ehkw'ì Nàowo

- D'one s'òl asii wedanàgeta gha s'òmba t'à gits'adì ha, eyixè d'one la k'e hoghàget'ò ha, asii g'gha ts'atà whela xè d'one nàowo s'ii nàgh'atà ha.
- Edzanèk'e d'one n'jht'èk'òdeè eyits'ò asii wedanàgeta k'ò g'gha deè'ò s'òmba whela ha.
- D'one s'òl g'nàowo k'è eyits'ò edàani nàneg'idè k'è g'ixè asii wedanàts'eta la wek'e eghàlahoda ha s'ii asii hazh'ò wex'òedi xè hazh'ò efexè eghàlagide ha.
- K'òta d'one nàdè edàani s'òmba geèke ha n'jht'è nezi whela ats'ile xè g'gha dezhi-le ats'ile.
- Ats'ò efets'ìkw'ò eyits'ò etech'à asii nàts'ìh'zì-le wet'à hoti nezi la k'e eghàlats'eda ha eyixè asii hazh'ò efex'èt'e t'eghàts'ile.
- Ats'ò k'òta edàani s'òmba hoh'fe nàowo wex'òehdì eyits'ò ayii weg'òa'z'ò s'ii weg'ha nàdahdè xè la deg'hà wek'e eghàlahada.
- K'òta asii wedanàta wets'ò k'aahde s'ii akwet'ò whe'z'ò ahte, ayii weg'òah'z'ò ts'òhk'e eyits'ò Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e ayii hazh'ò weg'òa'z'ò weg'hò hadi.
- D'one hazh'ò d'ii asii wedanàta la k'e eghàlagide s'ii (j'ò neè ts'ò eyits'ò tadì neè ts'ò) weg'hà eghàlats'eda nàowo k'èag'it'e ha eyits'ò ehkw'ì eghàlats'eda nàowo k'è eghàlagida ha eyits'ò edàani d'ii hanì g'òndì nàts'eh'z'ì wek'e eghàlats'eda s'ii wex'òedi ha, edàani deg'hà d'one dats'ehke g'hà eghàlats'eda, edàani efexè eghàlats'idè d'ii hanì nàowo wet'à d'one s'òl g'it'ah'òe'za ha.
- D'one s'òl goxè eghàlagide ha dè eyits'ò tadì neè ts'ò g'ixè eghàlats'eda ha dè ayii wet'arà neè akwet'ò whe'z'ò ats'eh'z'ì eyixè weg'hà eghàlats'eda nàowo s'ii k'èag'it'e t'à d'ii la k'e eghàlagida ha.
- D'ò s'òl edzanèk'e nàdè edeg'ha eghàlagided'ò g'its'ahdì ha dile giadi wet'à hoti nezi d'ò hoghàgohegt'ò ha, d'ò ts'àgedi'ha, eyits'ò asii wedanàgeta ha s'ii.

D'one s'òl, Government, eyits'ò d'one l'ag'è lexè eghàlagide

- K'òta eyits'ò k'òta yàg'olà goxè edàgot'ì weg'ò d'one xè gogede xè akwet'ò wet'arà whe'z'ò ageh'z'ì.
- J'la wek'e eghàlagida xè edàani d'one nàowo k'è eghàlagide xè asii wedanàgeta eyits'ò ayii ehkw'ì s'ii k'è eghàlagida ha.
- Deè'z'ò net'ò ahte eyits'ò ayii weg'hà eghàlagida wex'òehdì, wets'àdaegedì eyits'ò asii wedanàgeta t'à d'one g'ha eghàlagide, ayii seè d'one s'òl g'gha wet'arà k'è eghàlagide.
- D'one edàani d'ii k'è eghàlaedè, s'òmba edàat'ò t'à eghàlagidè eyits'ò asii nechà hoh'fe weg'ò wedanàgeta wet'à ahs'ì d'one nàowo k'è hoti ehkw'ì eghàlagide n'ii.
- Edàani g'ig'òndì nàts'ì s'ii g'ixè aht'ì eyits'ò am'ii seè d'ii g'òndì wets'ò neè s'ii g'ha efèk'èats'ìw'ò nàowo adì hoh'fe ha dahwh'ò s'ii ahts'ì.
- J'la wek'e eghàlàada eyits'ò d'one s'òl eghàlagide weg'ò nàadàahdè, d'one nàowo hoghàget'ò la g'ha nàdàahdè.

N'jht'èk'òdeè eyits'ò Asii Wedanàgeta k'ò

- Asii wedanàgeta k'ò, esan'le a'z'ì eyits'ò d'ii ayii t'à nàowo goht'ì weg'hà edàani asii wedanàta k'è eghàlagide s'ii deg'hà weg'ò dar'èeke ha, efexè eghàlagide, eyits'ò d'one s'òl t'a wet'ahogeh'za ha.
- G'ixè ka'za ats'ìit'ì eyits'ò edàani nàneg'idè k'è g'ixè asii wedanàts'eta la wet'à efexè eghàlagide xè s'ii nezi asii wedanàgeta ha.
- Canada goxè nàowo ehkw'ì gi'òt'ò dè eyileneè goxè eghàlagide ha dile, k'òta yàg'olà eyits'ò k'òta edàani nàowo gi'òt'ò dè ehkw'ì nàowo, ayii wets'ò k'ag'ede nàowo, d'one s'òl hazh'ò ts'òhk'e ts'ò.
- Ayii ehkw'ì nàowo hanì-le dè d'ii hanì anele gogedi wed'è t'à weg'h'ògeda eyits'ò d'one s'òl asii wedanàgeta wets'ò h'è'z'è gedì t'à hanì-le dè g'its'ò k'ò ts'ò h'è'z'è gedì ha.
- D'ii asii wedanàget'ò n'jht'è whela s'ii weg'òa'za ha eyits'ò ndè weg'òndì nàgehts'ì g'ha k'ò whe'z'ò s'ii nechà hoh'fe xè ehkw'ì nàowo k'è weg'hàlagida xè d'òs'iniyàet'ìd'ò nàowo s'ii t'à wex'òedi ha.

- D'one s'òtj g'ig'ondì nàts'ì s'ii wet'à asii wedanàtad'ò yàg'ijì g'ondì wet'à d'ò t'ò hoghàget'ò ha eyits'ò n'ijht'èk'òdeè s'ii wet'à g'ondì t'ò k'ègezh'ò ade ha.
- Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e edàani g'ondì nàgehts'ì deè'ò hoti nez'ì etex'è eghàlagide x'è d'one s'òtj ginàowo hoti nez'ì wek'èh'òdi ha.
- Edzanèk'e edàani d'one s'òtj g'ig'ondì wet'àh'òet'ì weg'ha d'one nàowo wet'àh'òt'ì nàowo whe'ò t'à g'it'at'ì ha.
- Edàani k'òta asii wedanàgeta weg'ò ats'ò elets'ò g'ots'ede ha eyits'ò j'wh'q' ad'ì k'òta wex'ìdì neè s'ii g'ots'ag'edì ha.
- Whàed'ò goht'ò g'ots'ò anagele ha, d'one s'òtj ginàowodeè g'it'ò neèt' à ey'ii nàowo nàeta ha.
- Gowhàed'ò g'ig'ondì weg'ò d'one hoghàget'ò ha, d'one g'ig'ondì s'ii, eyits'ò edzanèk'e ay'ii g'ig'ha wet'à'az' akwet'ò wek'è eghàlagide ha eyix'è asii wedanàgeta s'ii d'one x'è ehkw'ì eghàlagide agogege ha.
- N'ijht'èk'òdeè ahts'ì x'è wets'adaad'ì, d'one w'ij'dì k'è wet'àget'ì ha, g'ig'ha d'ii g'j'w'ò ha-le, eyits'ò d'one nàowo k'è nàg'ih'ta ha.
- Edzanèk'e d'one s'òtj k'òta yàg'ola eyits'ò k'òta eghàlagide s'ii tad'ì ageh'ì t'à asii wedanàta k'ò ts'ò k'ag'ede ha.

Canada k'èzhì asii wedanàgetad'ò gehkw'e

- J'neè edàani d'one nàjd'è, ginàowo, d'one eyits'ò edzanèk'e ay'ii seè g'ig'ha wet'à'az' wet'à j'da geède ha eyits'ò edàani ehkw'ì d'ò g'ig'ondì nàts'ehts'ì nàowo wek'è eghàlats'eda.
- Asii haz'ò edàani wedanàgeta ha s'ii ey'ii nàowo ts'adats'eèd'ì ha eyits'ò ay'ii awèts'ed'ì wexàts'eta ha.
- Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e edàani sats'ò wet'à etex'èts'ò ets'eètt'è deè'ò nez'ì ats'eh'ì x'è t'a'ani wet'àts'et'ì ha s'ii hats'eh'ì eyix'è d'one s'òtj nàowo hoti nez'ì wex'òets'ìhd'ì.
- Ats'ò etex'è g'ots'ede wedanàgeta wet'à edàah't'e g'ondì nàts'ì weghàts'ìda ts'j'w' s'ii hats'ele ha d'ile.
- Edàani d'ii weg'ondì d'one s'òtj g'it'ag'ia d'ile s'ii han'ì g'ig'ha whela ahte eyix'è d'one s'òtj d'ii g'ondì s'ii g'its'ò h'òt'e x'è g'its'ò k'ag'ed'è.
- D'ii weg'ondì eteghàgele ha eyits'ò am'ii d'ii g'ondì wets'ò neè s'ii wet'à am'ii ts'ò nàgogede ha neè s'ii haged'ì ha eyits'ò d'one s'òtj d'ii g'ig'ondì g'its'ò neè x'è g'its'ò k'ag'ede h'òt'e.
- D'one t'ò'òg'ò'ò d'one s'òtj nàgog'ih'ta x'è gog'ha eghàlagide ha eyix'è d'one s'òtj d'ii nàowo ts'ò k'ag'ede neè x'è d'one nàowo edàani g'ineè ette neè s'ii g'its'ò hòel'ì.

Ey'ii neè Asii Wedanàgeta

- D'one t'ò'òg'ò'ò d'òtets'ìw'ò nàowo deè'ò ade ha eyits'ò d'one s'òtj edets'ò k'ag'ede nàowo goht'ì, eyits'ò edàani d'one s'òtj hoghàget'ò eyits'ò edàani j'neè nàg'id'è j'è s'ii eyits'ò Edzanèk'e ay'ii seè g'ig'ha wet'à'az' haged'ì ha.
- D'one s'òtj gox'è eghàlagide ha hag'eta ha eyits'ò Hòezik'e eyits'ò Edzanèk'e asii wedanàgeta ha d'è g'ix'è eghàla'ah'd'è.
- D'ii k'òta weg'ondì nàah'ts'ì d'è Canada k'èzhì ehkw'ì eghàlats'eda nàowo wex'òeg'ih'dì x'è wegh'è eghàlats'eda n'ijht'è haz'ò edex'è segogege ha.
- D'ii d'ii han'ì asii wedanàts'eta nàowo goht'ì s'ii wegh'è eghàlaad'è eyix'è edàani k'òta d'one akwet'ò dag'èake ha, g'ix'è eghàlada ha eyits'ò d'one s'òtj t'à d'ii la g'it'ax'òe'az' ha.
- Canada k'èzhì edàani asii wedanàts'eta la wek'è eghàlahoda s'ii ay'ii ts'ò k'ag'ede g'ha edex'è n'ijht'è segele ha.